

Kirjandusmuuseumi virtuaalsest keldrist lugemispessa

Sellist pealkirja kandis järjekordne, juba kuues, ERÜ maaraamatukogude seksiooni teabepäev Rahvusraamatukogus.

Kahju, et osalejaid oli sel aastal tunduvalt vähem, kui varasematel on olnud. Ei tea, kas on see ikka veel masu, mis sunnib valikuid tegema või ...?

Aga tahaks loota, et neil, kes osalesid, oli sellest päevast ka natuke kasu mõne uue teadmise või idee näol.

Enne veel, kui päeva põhiliste teemade juurde asusime, andis ERÜ maaraamatukogude seksiooni juhataja **Irma Raatma** infot mõne eelseisva ettevõtmise kohta.

Nimelt kuulutab ERÜ maaraamatukogude seksioon välja *raamatukogutöötajate luulekonkursi "Sahtlipõhja laulud"*.

Mida see endast täpselt kujutab, sellest saab täpsemalt rääkida peale 11. aprilli, kui maakogude seksiooni koosolekul on konkursi statuut kinnitatud.

Teiseks on maakogude seksioonil kavas viia läbi palga ja komplekteerimisrahade uuring. Aga selles ka pikemalt juba edaspidi.

Ja nüüd siis põhiliste teemade juurde, mis sel päeval jutuks tulid.

Kadri Tüür, Eesti Kirjandusmuuseumi projektijuht, kes juhib haruldaste vanaraamatute digiteerimise projekti "Eesti trükise Punase Raamatu ja eesti kultuuri käsikirjaliste alliktekstide säilivuse ja kättesaadavuse tagamine", tutvustas KIVIKE-st ehk Kirjandusmuuseumi virtuaalset keldrit.

Kirjanik (lasteraamat "Neli last ja Murka" ja luulekogu "Nägemata ilmad"), tõlkija (Vt. tõlgitud raamatute nimekirja [siit](#)) ja kirjanduskriitik **Kätlin Kaldmaa** tutvustas ajakirja LUGU, mille peatoimetamine on üks tema paljudest töödest.

Raamatuajakirja idee tekkis juba 2008. aastal ja seda eeskätt sellepärast, et olla abiks nii kirjutajatele, kirjastajatele kui ka lugejatele orienteerumisel suurel ja kireval kirjandusmaastikul. Eeskujuks said Euroopa raamatuajakirjad ja koostöös Apolloga ilmuski novembris 2009 esimene ajakiri LUGU.

Mõned mõtted Kätlini esinemisest:

Ajakirja toimetamine on pisike, aga töökas.

Ajakirja tegemine on puhas rõõm.

Põhimõte - ajakirja kaanel on alati Eesti kirjanik (üle numbri mees/naine) (*märkuse korras võin siinkohal öelda, et see on tõesti nii*).

Ajakiri sünnib nii, et toimetusel on nõ baaspoed, kus veedetakse tunde ja päevi. Iga toimetuse liige valib välja huvipakkuvad raamatud, mida võiks järgmises ajakirjanumbris tutvustada.

Rubriikide osas ollakse paindlikud.

Ajakiri pakub võimalust ka pikemateks temaatilisteks ülevaadeteks.

Kirjanike kõrval tutvustatakse ka teisi inimesi, kes raamatu sünniloo juures tähtsat osa mängivad, aga kellest väga palju ei räägita.

Et propageerida lugemist, räägib igas ajakirjas mõni tuntud inimene oma suhetest kirjanduse ja raamatutega.

Eriline tähelepanu laste- ja noorteraamatutele!

Ajakirja on kaasatud ka filmitemaatika, sest side film=raamat on viimasel ajal väga aktuaalne ja tihe.

Ajakiri [Lugu Internetis](#)

ja [Näoraamatus](#)

Ülevaate 2010.a. ilmunud Eesti algupärasest lastekirjandusest ja päeva pikema ettekande tegi **Krista Kumberg** – Lääne Maakonna Keskraamatukogu bibliograaf ja kirjanduskriitik, kelle sõnul oli

möödunud aasta "priske lehma aasta". See tähendab seda, et tase oli ühtlaselt hea, aga sellist "tuletorn" raamatut, mis teiste seast kõrgelt üle oleks olnud, ei olnud.

Aga milline siis oli lastekirjanduse saak 2010. aastal?

Eesti autoritelt ilmus 208 teost. Neist 111 proosa-, 17 luule-, 66 aimeraamatut ja mõned näidendiraamatud.

Esmatrükke ilmus möödunud aastal 110.

Üldistades võib öelda, et Eesti autor kirjutab enamasti fantaasialugusid algklasside lastele.

Vaeslapse ossa on jäänud põhikooliealised poisid.

Krista Kumbergi sõnul said "õppenõukogus kiita" ehk siis Kultuurkapitali auhinna järgmised raamatud:

Piret Raud "Tobias ja teine B" - raamat, kus tänase päeva Eesti koolilaste elu on kirjeldatud suure soojuse ja heatahtliku huumoriga ning see pakub mõnusat äratundmist kõigile.

Kristiina Kass "Nõieneiu Nöbinina" - tore täiendus raamatunõidade seltskonda, siin on tugevalt esindatud loodushoiu teema.

Kaspar Jancis "Seiklus Salamandril" - raamatus põimuvad reaalsus ja unenägu, aga fantaasia on hästi loogiline. Raamatut iseloomustab eesmärgistatult keeruline keelekasutus, mis sunnib last uurima ja teada saama ka tundmatuid väljendeid.

Kärt Hellermaa "Õrnad kõrvad" - see raamat eeldab ja arendab empaatiavõimet ja Krita Kumbergi sõnul "tõstab lugeja varbaidpidi maast lahti".

See on soe lugu kuulamisest ja kuulmisest, milles on sõnum nii väikestele kui suurtele. Väga kaunid illustratsioonid on teinud Reti Saks.

Piret Veigel "Riks ja Säde - aiasõbrad" -

pildirikas lasteraamat kahe sõbra, kõrvahark Riksi ja lepatriinu Säde avastusretkest aias ja põllul, peale mille lugemist Krista ütles igale kõrvahargile "Tere, Riks!". Iga peatüki lõpus on teatmeline lehekülg, kus jagatakse tarkusi näiteks herbaariumi tegemiseks jne.

Peeter Volkonksi "Karukell ja kellakaru" - ladusad, viguriga värsid, mis pakuvad lugemisrõõmu nii suurtele kui väikestele.

Luuleraamatute puhul on üldmulje mehine, välja arvatud Aidi Vallik, kelle raamat "*Mina, kana, lehm ja kratt*" pakub mõnusat tähtpäevaluulet.

Hando Runneli kohta ütleb Krista Kumberg, et Runnel on nagu kuningas Midas - mida puudutab, see kullaks muutub. Seejuures peab ta silmas *Runneli luulekogu "Kits läks kiideldes mäele"*, mis sisaldab lastele või lapsemeelselt kirjutatud luuletusi.

Sulev Olli "Vana sõna vallatused" oli väike pettumus - Krista Kumberg lootis, et autor mõtestab vanasõnad laste jaoks lahti, aga selle asemel on sõnadega ainult mängitud.

Väga heaks näiteks luuleraamatute reas on *Jaanus Vaiksoo "Onu Heino väike pere"*, mis peidab endas hulga toredaid luuletusi esinemisteks ja tähtpäevadeks. Aga kahjuks ei saa seda raamatut ei poest osta ega raamatukogust laenutada, kuna see on Tallinna Keskraamatukogu kingitus 2010. aastal esimesse klassi minejatele. Aga Krista Kumbergi sõnul peaks see raamatu küll iga algklasside õpetaja paremal käel olema.

2010. aastal ilmunud "mudilaskirjanduse" iseloomustamiseks võib öelda, et see pole kunagi olnud nii ilus.

Siin tõi esineja välja järgmised raamatud:

Aidi Valliku "Minu jalad" ja "Mannikese lugu"

Piret Raua "Emma roosad asjad".

Tõsielulugudest väärised esile tõstmist:

Lea Arme "Varjupaiganaga"

Kätlin Kaldmaa "Neli last ja Murka" - kena jutustus nõukogude aegsest lapsepõlvest.

Aino Perviku "Piknik Ristineemel"

Mika Keräneni "Vana roosa maja" - laste krimilugu

Diana Leesalu "Mahajäetud maja"

Ilmar Tomuski "Pöörane puhkus Parakatkus" ja "Lõpuaktus" - need on parajad poistelood.

Ja lõpetuseks fantaasialood:

Tiia Toometi "Karu Lillekäpa töö-ööd" - lustakas lugu Mänguasjade muuseumi mänguasjade direktorist, karust, kelle käpad on lillelised.

Kertu Soansi "Käolehm ja tibu", kus jätkuvad paar aastat tagasi ilmunud raamatust tuttava Piia seiklused.

Kaks näidet ka mitte kõige paremast fantaasiakirjandusest - *Aimee Beekmani "Unenägude lõvi"* käsitleb küll väga ilusti leina teemat, aga on natuke laialivalgub.

Sama lugu on ka *Siiri Laidla "Rebasesaare printsessiga"*, mis pole kõige parem näide lastefantaasiast.

Kokkuvõtteks ütles Krista Kumberg, et vaatamata heale saagile jäi hingele see, et lastekirjanduses ei ole meelde jäävat karakterit.

Peale lõunat jätkas ettekannetega Kirjandusmuuseumi teadur **Rutt Hinrikus**, kes arutles teemal "Kas Eestis on juba piisavalt mälestusi (kirjutatud ja kogutud)?"

Enne ettekannet vaatasime filmi "Elulood" (Eesti 2007), kus Ave Nahkuri loodud piltidest filmile lugesid tuntud näitlejad peale eestlaste elulugusid. See film on hea näide sellest, et meie kõikide elulood annavad kokku ühe rahva ajaloo.

Seda filmi näitas ka ETV 26. märtsi keskpäeval, ehk juhtus keegi nägema.

Rutt Hinrikuse ettekandest jäi kõlama mure, et elulugude väljaandmise buum hakkab eluloo mõistete hägustama.

Elulugudes on oluline autentsus, ehedus, elu ei tohi ilusamaks kirjutada, kui see tegelikult on. Kõige varasemad säilinud eluloolised materjalid on pärit Vennastekoguduste aegadest ~1730 aastatest. Eestlaste elulooline materjal algab 1880-ndatel.

Päeva jätkas RR teadus- ja arenduskeskuse juhtiv spetsialist **Kai Idarand**, kes tegi ülevaate möödunud lugemisaastast ja toimunud üritustest Eestimaa raamatukogudes.

Seda ülevaadet oli võimalik kuulata ka ERÜ aastakoosolekul veebruari lõpus, aga siis jäi jutt ajanappusel pooleli.

Päeva lõpuks saime väga emotsionaalse laste-etenduse osaliseks.

Lugemispesa Sipsik lapsed oli selgeks õppinud Edgar Valteri raamatu "Lugu lahkest lohe Justusest ja printsess Miniminnist" ainetel tehtud lühinäidendi. Sellist näitlemise lusti ja laste-õpetajate-lapsevanemate koostööd ei kohta just iga päev.

Laste juhendaja ja lugemispesa mentor **Helle Sõber** tutvustas oma tegemisi seoses lugemispesaga.

Lugemisühingu esinaine **Maili Vesiko-Liinev** rääkis [Lugemisühingust](#) ja [Lugemispesade](#) projektist pikemalt.

Ehk jäi viimasest ettekandest kõlama mõte, et meil - raamatukogude töötajatel - oleks palju sellest ideest õppida. Ometi on ju meil kõigil raamatukogus oma lugemispesa ühel või teisel moel olemas. Milline see just on, eks see sõltub võimalustest.

Aga koostööd arendada ja mõtteid vahetada võime ju sellegipoolest, sellest tõuseks tulu mõlemale poolele.

Kokkuvõtvalt võin öelda, et minu arust läks teabepäev igati korda.

Siinkohal võiks lisada Mikk Sarve mõtte, et kui sa ise oma tegemistest ei "kaaguta", siis ei teagi keegi, kui tore da asjaga hakkama said:).

Minu enda jaoks oli selle päeva korraldamine uus kogemus, mis andis julgust edaspidiseks ja mõtteainest, kuidas järgmisel korral mõnda asja paremini teha.

Ja lõpetuseks veel üks Hando Runneli luuletus eelpool nimetatud raamatust:

*"On aegu millel puudub lõpp,
on asju, millel puudub algus -*

*mis ühest otsast paistab lõpp,
on teisest otsast justkui algus!"*

Lea Rand
ERÜ maaraamatukogude sektsiooni liige